

Sundheds- og ældreministeriet
Holbergsgade 6
1057 København K

Dansk Sygeplejeråd

Sendes til sum@sum.dk

Den 24. januar 2017
Ref.: JDS,MAK
Sagsnr.: 1612-0025

Høring vedr. lovforslag om nye socialpsykiatriske afdelinger

Lovforslaget hviler på en politisk aftale med en række gode hensigter om at sikre både en socialfaglig/rehabiliterende indsats, psykiatrisk behandling samt misbrugsbehandling under samme tag til de mest psykisk sårbare mennesker, der i afmagt potentielt er truende og udadretterende.

Lovforslaget indeholder imidlertid en række nye vidtgående muligheder for anvendelse af tvang, som Dansk Sygeplejeråd finder juridisk, fagligt og menneskeligt dybt problematiske og vil være et stort tilbageskridt for de seneste års politiske ambitioner om at nedbringe tvangsanvendelse i psykiatrien. Blandt andet knytter der sig til det nuværende lovforslag en risiko for, at tvangsindskrivninger til de nye afdelinger kan komme i strid med bestemmelsen om frihedsberøvelse i menneskerettighedskonventionen. Vi appellerer derfor til, at der sker en grundig bearbejdning af lovforslaget, således at lovforslaget i langt højere grad flugter med intentionen i den politiske aftale om, at de nye afdelinger skal være inspireret af Afdeling M på Psykiatrisk Center Sct. Hans.

Dansk Sygeplejeråd opfordrer til, at følgende elementer særligt adresseres i den videre politiske behandling af lovforslaget:

- Visitation skal ske på et fagligt funderet grundlag
- Handicap bør ikke fremgå som et relevant kriterium ved indskrivning på de nye socialpsykiatriske afdelinger
- Ophold, der af patienten kan opleves som tvunget, bør give adgang til en domstolsprøvelse
- Indskrivning må ikke medføre, at borgeren skal opgive sit tidligere botilbud
- Lovforslaget bør ikke indføre de facto tvungen misbrugsbehandling
- Forsvarlig normering og rette sammensætning af bemanning og kompetencer skal sikres
- Forudsætninger for et forsvarligt arbejdsmiljø skal være til stede
- Behov for evaluering af de nye afdelingers resultater

Flere af de rejste kritikpunkter bygger på et juridiske responsum udarbejdet af Eva Naur, Aarhus Universitet (vedlagt høringssvaret).

Dansk Sygeplejeråd

Sankt Annæ Plads 30

DK-1250 København K

Ekspedition:
mandag-torsdag 9.00-16.00
fredag 9.00-15.00

Tlf: +45 33 15 15 55
Fax: +45 33 15 24 55

www.dsr.dk
dsr@dsr.dk

Visitation skal ske på et fagligt funderet grundlag

I forslaget lægges der op til, at et flertal i visitationsforummet kan indstille til visitation på de nye afdelinger, selvom speciallægen i psykiatri er uenig i den faglige vurdering af, hvorvidt patienten lever op til kriterierne for indskrivning. Dansk Sygeplejeråd vurderer jf. vedlagte resposum, at en tvangsindskrivning på dette grundlag er i strid med bestemmelsen om frihedsberøvelse i menneskerettighedskonventionens artikel 5.

Dansk Sygeplejeråd mener derfor, at det bør være et ufravigeligt krav, at tvangsindskrivning til de socialpsykiatriske afdelinger sker på grundlag af en lægefaglig vurdering.

Indskrivning af mennesker med psykisk handicap

FN's Handicapkomité har tidligere givet udtryk for, at al fokusering på handicap i forbindelse med fratagelse af rettigheder er i strid med Handicapkonventionen. Der kan stilles spørgsmålstejn ved, om det forhold, at handicap fremgår som et af kriterierne ved indskrivning, strider mod diskriminationsforbuddet som følge af handicap. Dansk Sygeplejeråd mener derfor ikke, at handicap bør fremgå som et af de relevante kriterier ved indskrivning på de nye socialpsykiatriske afdelinger.

Kan indskrivning på de nye afdelinger defineres som frivillig?

Mennesker med svære psykiske lidelser, som opfylder visitationskriterierne, vil ikke nødvendigvis kunne overskue konsekvenserne af en aftale om indskrivning, og man kan derfor stille spørgsmålstejn ved, om der vil være tale om et juridisk gyldigt frivilligt samtykke. Dertil kommer, at patienterne kan opleve sig presset til at lade sig indskrive, selvom de måske ikke ønsker det, fordi de måske får oplyst, at alternativet er tvangsindskrivelse. Der kan derfor stilles spørgsmålstejn ved, hvorvidt det er muligt at tale om *frivillig* indskrivning på et socialpsykiatriske tilbud med så udprægede magtbeføjelser, herunder tvangstilbageholdelse og undersøgelse af borgerens private bolig og ejendom så som i ting, post, mv. uden retskendelse.

Dansk Sygeplejeråd mener på den baggrund, at det er tvivlsomt, hvorvidt en aftale om frivillig indskrivning er gyldig, hvis man ikke samtidig giver borgeren adgang til domstolsprøvelse. Derfor bør det af hensyn til borgernes retsstilling tilføjes, at ophold, der af patienten kan opleves som tvunget, også giver adgang til en domstolsprøvelse.

Opsigelse af tidligere botilbud betragtes som frihedsberøvelse

Med forslaget lægges der op til, at patienten ved indskrivning på de nye socialpsykiatriske afdelinger opgiver sit tidligere botilbud. Det er meget indgribende, da det reelt ikke vil være muligt at fraflytte det socialpsykiatriske tilbud, såfremt patienten ombestemmer sig. Det synes samtidig at være i strid med formålet om et midlertidigt tilbud.

Dansk Sygeplejeråd er derfor kritiske overfor denne del af forslaget, som kan betragtes som frihedsberøvelse, og som vil medvirke til at skabe endnu mere usammenhængende forløb for nogle af samfundets mest psykisk sårbare mennesker.

Med loven indføres de facto tvungen misbrugsbehandling

De specialiserede socialpsykiatriske afdelinger skal tilbyde en intensiv og helhedsorienteret behandlings- og rehabiliteringsindsats med henblik på at stabilisere patientens helbred og evne til at mestre hverdagen bl.a. gennem frivillig misbrugsbehandling.

Dansk Sygeplejeråd finder det vigtigt, at misbrugsbehandling kan iværksættes som en del af en helhedsorienteret behandling. På Afdeling M på Psykiatrisk Center Sct. Hans er der ikke noget krav om stof-frihed. Her arbejder man med en tankegang om, at krav om fuldstændig stoffrihed ikke er foreneligt med relationel og succesfuld behandling. Afdelingen har i øvrigt stort set ingen tvangsbehandlinger.

Dansk Sygeplejeråd er kritiske overfor, at der i lovforslaget lægges op til vid adgang til beslaglæggelse af både alkohol, medicin og forbudte stoffer, samt mulighed for skærmning fra rusmidler, som beskrives som en magtbeføjelse. Dertil komme at dette også gælder i tilfælde, hvor borgerens misbrug er legalt (fx alkoholmisbrug, medicin-afhængighed).

Samtidig vurderes der jf. vedlagte resposum at være en 'overhængende risiko' for en faktisk tvungen misbrugsbehandling også overfor borgere, der måske har ladet sig frivilligt indskrive. I lovforslagets §42 i fremgår det, at ledelsen på afdelingen har mulighed for åbning og kontrol af post, undersøgelse af patientstuer og ejendele, samt kropsvisitation ved mistanke om, at der er medikamenter eller rusmidler på afdelingerne. Det skal sammenholdes med, at patienten ikke reelt har mulighed for at forlade afdelingen, som beskrevet ovenfor. Forslaget vil derfor åbne for væsentlige indgreb i både privatlivet, som er beskyttet af den europæiske menneskerettighedskonventions artikel 8, i boligen, hvis ukrænkelighed er beskyttet i grundlovens §72 og ejendomsretten, der er beskyttet af grundlovens §73.

Dansk Sygeplejeråd anbefaler på den baggrund, at der foretages en nærmere afdækning af disse forhold, der betragtes som væsentlige indgreb i patientens retsstilling og retssikkerhed.

Behov for de rette kompetencer, forsvarlig normering og sammensætning af bemanning

Målgruppen for de nye socialpsykiatriske afdelinger vil alle have behov, der ifølge kriterierne ikke kan rummes i den øvrige psykiatri. Derfor er det også positivt, at der vurderes et behov for sundhedsfaglige kompetencer på de nye afdelinger.

Forskning viser, at mindst 70 % af alle konflikter mellem medarbejdere og patienter begynder med, at personalet stiller krav/sætter grænser. Det er helt afgørende for sikkerheden – for såvel patienter som medarbejdere – at der er de fornødne ressourcer (både mht. faglige kompetencer som antal medarbejdere) på de socialpsykiatriske afdelinger til at sikre systematisk tværfaglig opfølgning på observationer af ændringer i patienternes reaktionsmønstre og helbredsmæssige tilstand, faglig sparring i medarbejdergruppen og begrænsning af alenearbejde.

Dansk Sygeplejeråd gør opmærksom på, at andre psykiatriske afdelinger med særlig indsatser for mennesker med både misbrug og psykiske lidelser, som eksempelvis afdeling Afdeling M på Psykiatrisk Center Sct. Hans, efteruddanner alt personale med minimum 1 års efteruddannelse, samt mulighed for yderligere kompetenceudvikling for sygeplejersker og læger. Vi mener derfor ikke, at de 2 mio. kr., der er afsat i 2018 til kompetenceudvikling af medarbejdere og ledelse på den specialiserede socialpsykiatriske afdeling er tilstrækkelige.

Dansk Sygeplejeråd opfordrer derfor til, at det er et krav, at der på de nye socialpsykiatriske afdelinger er de rette kompetencer, en forsvarlig normering og sammensætning af bemanningen. I forlængelse heraf skal der stilles krav om tilknytning af en fast læge på alle afdelinger.

Gode fysiske rammer forebygger vold

Den fysiske indretning spiller en central rolle i forhold til udvikling af voldsepisoder. Derfor er det også positivt, at der i lovforslaget er afsat midler til tilpasning af rammerne. Det kan imidlertid være vanskeligt at se, at det vil være muligt inden for de afsatte midler, at sikre såvel flugtveje og alarmsystemer, som lyse og venlige rammer med tilstrækkelig plads, der er en faktor af stor betydning for forebyggelse af vold.

Behov for evaluering af de nye afdelingers resultater

Ifølge forslaget foretages der en evaluering af afdelingerne i en statusredegørelse efter 3 år, samt en redegørelse om, hvorvidt visitationskriterierne matcher målgruppen efter 1 år. Hver 3. mdr. laves ligeledes en oversigt over antal indskrevne uden samtykke.

Dansk Sygeplejeråd opfordrer til, at en evaluering også bør måle på hensigten/formålet med specialafdelingerne, som eksempelvis nedgang i vold og trusler, succesfuld rehabilitering, herunder evne til mestring af tilværelse, misbrugsbehandling, patient og medarbejdertilfredshed og vurderer dette i forhold til tilsvarende parametre i den øvrige psykiatri.

Med venlig hilsen

Grete Christensen
formand